

KENNISCENTRUM SOCIALE INNOVATIE

Werken aan inclusie, veiligheid en rechtvaardigheid

Patiënten met geldzorgen

Symposium Achterstandsfonds Limburg

LECTORAAT SCHULDEN EN INCASSO

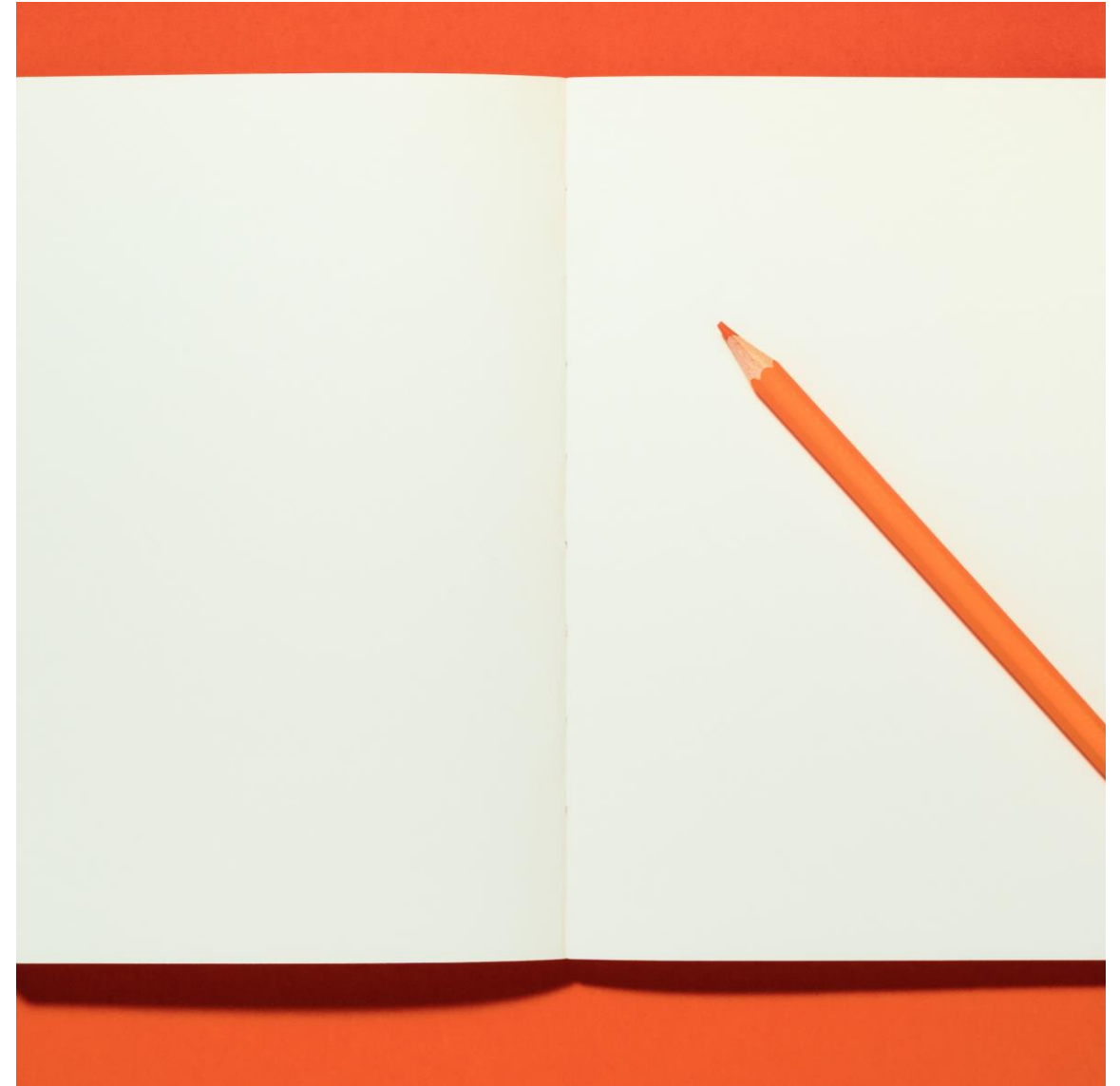

Lectoraat Schulden en Incasso

- Vroegsignalering en preventie
- Onderzoeksprojecten samen met zorg- en welzijnssector
- Expertiseontwikkeling relatie schulden en gezondheid
- Interventieontwikkeling
- Onderwijsontwikkeling (interprofessioneel)

Kernpunten

- Geldzorgen komen veel voor.
- Geldzorgen en gezondheid zijn gelinkt. Gezond gedrag is lastiger.
- Zorgprofessionals merken dit in de dagelijkse praktijk.
- Zorgprofessionals kunnen veel bereiken door geldzorgen bespreekbaar te maken en samen te werken met het sociaal domein.

Geldzorgen komen veel voor

6/3/2024

CIJFERS BIJ HET NIEUWS

HUISHOUDBOEKJE

Meer Nederlanders kampen met geldzorgen, vooral jongeren en alleenstaanden

■ Veel meer Nederlanders dan eerst kampfden het afgelopen jaar met geldzorgen. Door de inflatie en stijgende energiekosten maakte bijna eenderde van de volwassenen zich zorgen over hun toekomstige financiële situatie, blijkt uit nieuwe cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

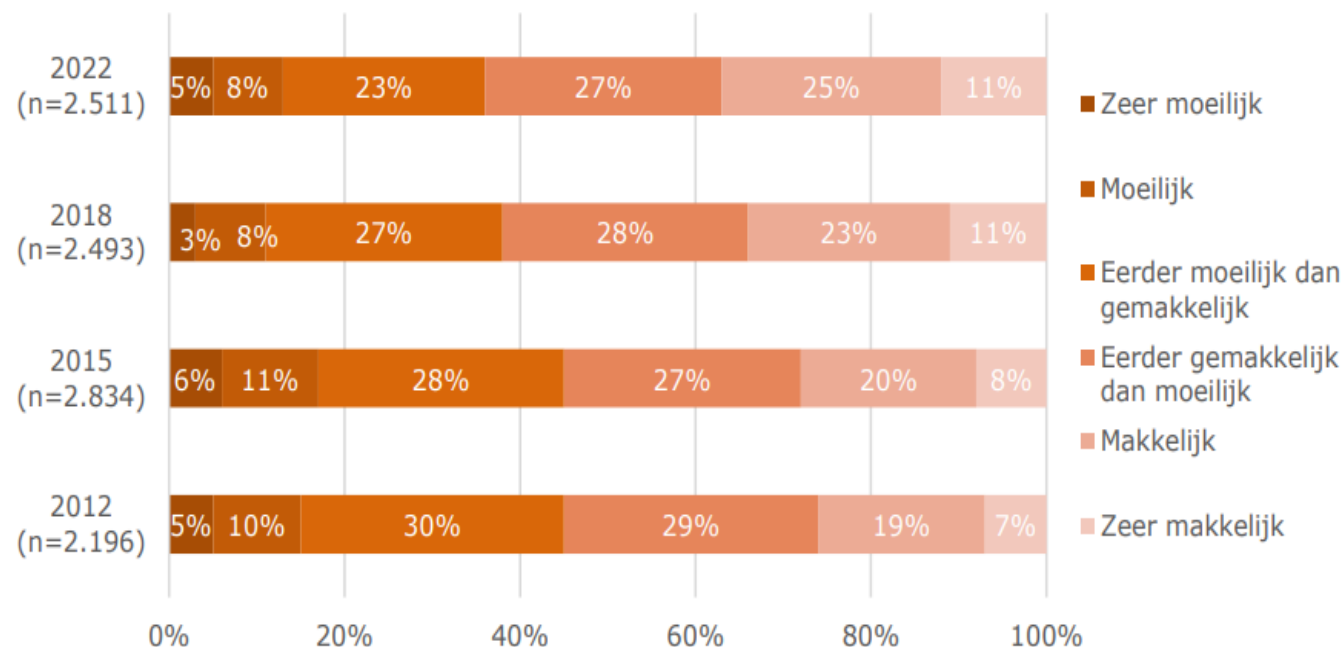
Het aandeel Nederlanders met geldzorgen steeg van 22 procent in 2021 naar 29 procent afgelopen jaar. Na jarenlange daling is dat een duidelijke trendbreuk.

In elke leeftijdsgroep namen de geldzorgen in 2022 toe. Maar vooral jongeren hadden moeite met de inflatie en hoge energieprijzen. Onder 18- tot 25-jarigen was het aandeel dat zich zorgen maakt over financiën het hoogst: 36 procent. Het aandeel 75-plussers met geldzorgen was net als in 2021 het laagst (23 procent),

maar het steeg wel het hardst. Meer vrouwen dan mannen maken zich zorgen om hun financiën. En alleenstaanden hebben vaker geldzorgen dan mensen met een partner. Ruim 40 procent van de alleenstaanden met een kind en 30 procent van de alleenstaanden zonder kinderen maakte zich zorgen om geld. Bij stellen met of zonder kind was dat ongeveer een kwart.

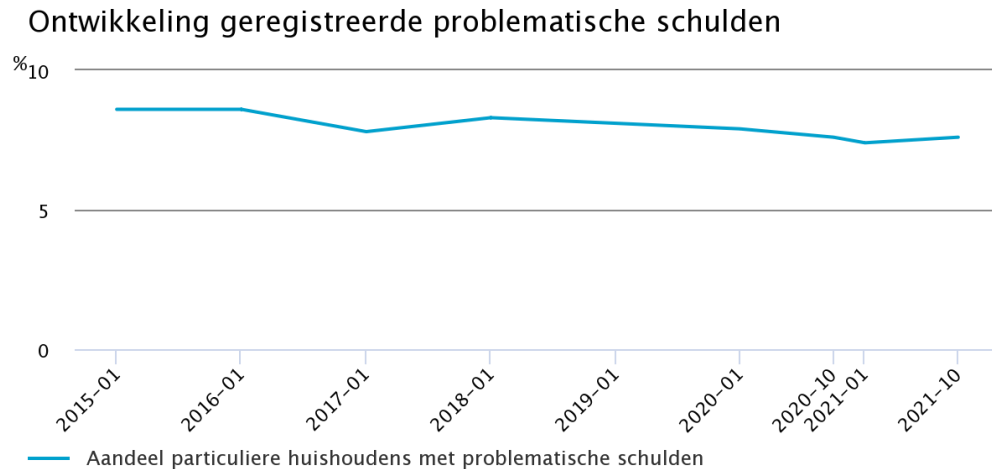
Ook afgelopen jaar gold dat vooral mensen uit de laagste inkomensgroep (25 procent laagste inkomens) zich zorgen maakten over hun toekomstige financiën, wel 40 procent. Dat is twee keer zoveel als het aandeel onder de mensen uit de hoogste inkomensgroep (25 procent hoogste inkomens). De grootste stijging van mensen met geldzorgen is te zien bij de middeninkomens.

Figuur 1: Rondkomen huishoudens vanaf 2012 tot nu

Bron: Nibud, 2022.

Hoeveel mensen hebben schulden?

Bron CBS, 2021

- Gemiddelde schuld waarmee mensen zich melden bij schuldhulpverlening: 40.000 Euro.
- Gemiddeld 13 schuldeisers.
- Mensen wachten vaak jarenlang voordat ze om hulp vragen.
- (Omvang van) het probleem vaak niet in beeld.
- Maatschappij wordt ingewikkelder.
- Wantrouwen en schaamte spelen vaak mee.

Inkomen en chronische stress

- Goed rondkomen: 13% stress
- Grote moeite rondkomen: 56% stress
- Biomarkers bevestigen de zelfrapportage

Huisartsen: gevolgen inflatie merkbaar tot in de spreekkamer

Nieuws • 11-08-2022

Huisartsen krijgen, doordat alles steeds maar duurder wordt, steeds vaker patiënten met gezondheidsklachten in de spreekkamer. Want door langdurige geldstress kunnen fysieke en mentale klachten ontstaan, erger worden of blijven bestaan. Dat schrijft het AD.

'Toenemende geldproblemen kunnen zeker ook leiden tot meer bezoek aan de huisarts', bevestigt

Geldzorgen en gezondheid

- Geldzorgen en een verminderde mentale en fysieke gezondheid en een minder gezonde leefstijl gaan vaak samen.
- Relatie is bidirectioneel.
- Het gebrek aan geld, chronische stress en de minder gezonde leefstijl werken op elkaar. Keuzes die helpend zijn bij een betere gezondheid krijgen minder prioriteit.

Cognitieve impact van aanhoudende stress

- Gedreven door korte termijn belangen (gericht op korte termijn uitkomsten)
 - Minder goed in staat om problemen te analyseren en prioriteiten te stellen
 - Minder goed in staat om positieve intenties om te zetten in actie
 - Meer moeite om zaken goed te organiseren en overzicht te houden
 - Minder goed in leren en in zaken onthouden

 - Minder gevoelig voor feitelijke informatie
 - Minder ontvankelijk voor advies en hulp (wantrouwender)
 - Ongenuanceerder (iemand is voor of tegen je/ jouw voorstel)
 - Vooral aandacht voor eigen belang
-

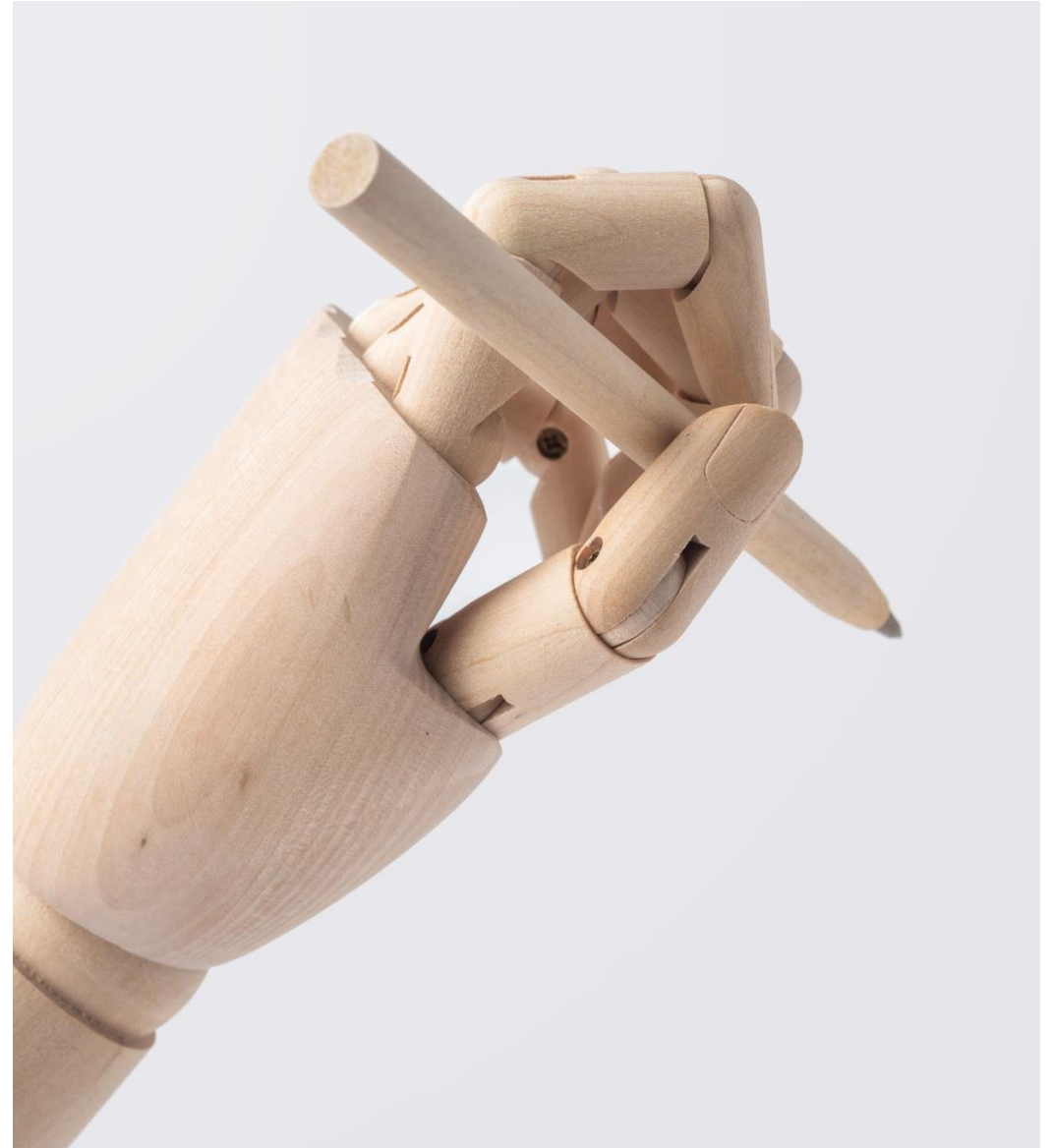
Financiële schaarste en eetgedrag

- Grotere voorkeur voor calorierijk voedsel (hoge energetische waarde als compensatie voor gebrek aan geld of als troost voor negatieve emoties of stress)
- Meer aandacht voor de prijs van voedsel en de eigen voorkeuren of die van huisgenoten, boven voedingswaarden
- Gevoeliger voor advertenties vanwege mentale belasting door geldzorgen
- Minder bezig met de effecten van huidige keuzes op toekomstige gezondheid

Zorgprofessionals merken dit in de dagelijkse praktijk

- Er is zorgmijding of juist onnodige behandeling in het medische domein
- Preventie en zorgbehandelingen slaan minder goed aan, door o.a. minder therapietrouw
- Geven van advies is lastiger, opvolging van advies is lastiger

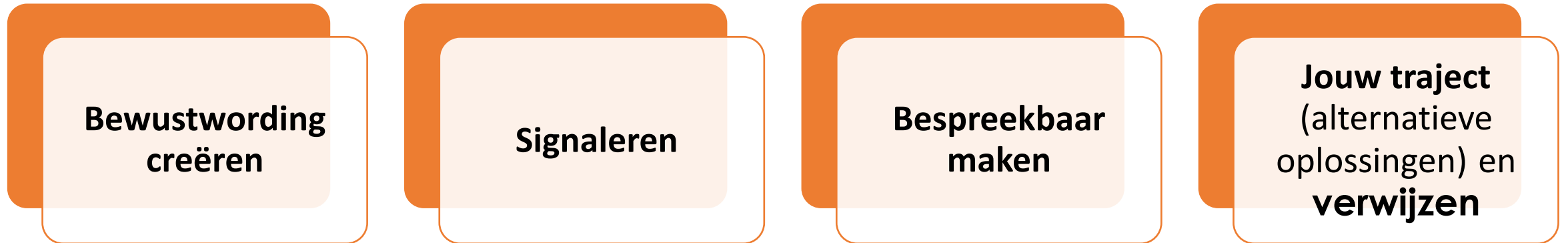

We kunnen veel bereiken
door geldzorgen
bespreekbaar te maken

Handelwijze in de praktijk

Het interventiepakket helpt je op weg

Wat kun je in de spreekkamer doen?

- Onderwerp bespreekbaar maken
- Praktische oplossingen (goedkopere alternatieven) aanbieden
- In adviezen rekening houden met psychologische basisbehoeften (abc)
- Stress verminderen – benut bouwstenen van stress-sensitief werken
- Warme verwijzing naar schuldhulpverlening
- Benut Meer tijd voor de patiënt

Wat kunnen huisartsenpraktijk en sociaal domein samen doen?

-
- Doelen en passende aanpak formuleren
 - *Alleen signaleren en verwijzen of bijv. gezamenlijke casuïstiek?*
 - *Zorg en ondersteuning onder één dak of in de buurt?*
 - Verantwoordelijke in de praktijk aanwijzen, afspraken maken, vaste contactpersoon in sociaal domein
 - Warme verwijzing vormgeven, denk aan privacy
 - Link naar bestaande initiatieven, bijv. WoR
 - Verbind met lokale initiatieven van vrijwilligers, coaches of buddy's, buurtbewoners etc.
 - Werk samen met ervaringsdeskundigen
 - Betrek ROS en Achterstandsfonds

Wat kan het sociaal domein oppakken?

- Trainen van zorgprofessionals in het signaleren en bespreekbaar maken van geldzorgen, en warm verwijzen naar sociaal domein
- Gezamenlijke professionaliseringsbijeenkomsten
- Monitoren en evt. aanpassen
- Alert zijn op (extra) ondersteuning voor samenhangende problematiek (eenzaamheid, laaggeletterdheid, re-integratie, opvoeding, etc.)

Vormen van verwijzing rond geldzorgen in de huisartsenpraktijk zijn opgenomen in onderstaande tabel.

Vormen van verwijzing rond geldzorgen in de huisartsenpraktijk	Inspanning huisarts	Inspanning gemeente	Voor- en nadelen
In alle vormen kan sprake zijn van vrijblijvende voorlichting aan de patiënt.	Folders of animatie op digitale schermen in de wachtkamer. Deze attenderen patiënten op het bespreekbaar maken van geldzorgen bij de huisarts.	Geen.	Voordeel: bewustwording bij de patiënt dat klachten kunnen voortkomen uit geldzorgen en dat deze bespreekbaar zijn.
Huisarts geeft bij geldzorgen informatie over het loket schuldhelpverlening van de gemeente.	Huisarts vraagt bij signalen van geldzorgen gericht door naar financiële situatie. Verwijst indien gewenst.	Regulier intakegesprek.	Nadeel: terugkoppeling is niet mogelijk. Vrijblijvend: patiënten kunnen advies niet opvolgen. Voordeel: geldzorgen zijn bekend bij de huisarts.
Huisarts verwijst de patiënt warm door naar de gemeente op basis van gemaakte afspraken met de gemeente.	Huisarts vraagt bij signalen van geldzorgen gericht door naar financiële situatie. Verwijst indien gewenst en helpt de patiënt bij de afspraak.	Gemeente draagt zorg voor adequate opvolging verwijzing. Daarna volgt regulier intakegesprek. Gemeente koppelt terug.	Nadeel: huisarts moet actief ondersteunen. Voordeel: ondersteuning van een POH'er bij de uitvraag en verwijzing is mogelijk.
Huisarts verwijst de patiënt warm door naar medewerker van de gemeente <i>in de huisartsenpraktijk</i> .	Huisarts vraagt bij signalen van geldzorgen gericht door naar financiële situatie. Verwijst indien gewenst en helpt de patiënt bij de afspraak. Huisarts biedt werkkamer aan.	Gemeente of uitvoeringsorganisatie draagt zorg voor het op locatie voeren van een intakegesprek. Terugkoppeling wordt gegeven.	Nadeel: goede taakverdeling en organisatie is nodig. Voordeel: patiënt wordt meteen opgevangen in een vertrouwde omgeving.
Huisarts werkt via de methode Krachtige basiszorg of Welzijn op recept.	In de spreekkamer zetten de huisartsen in op maatschappelijke ondersteuning, bijvoorbeeld door samen te werken met het Buurteam.	Gemeentelijk sociaal domein is verweven met eerstelijnszorg.	Nadeel: wordt vooral ingezet in wijken met veel maatschappelijke problematiek. Voordeel: door patiënten breed te bevragen komen ook financiële problemen als oorzaak van klachten ter sprake.

Waar kun je gebruik van maken?

- Volg de geaccrediteerde e-learning
- Laat je inspireren door goede voorbeelden:
 - [‘Goed dat huisartsenpraktijken hulp kunnen inschakelen voor patiënten met geldzorgen’ • Achterstandsfonds HMAH \(achterstandsfonds-hmah.nl\)](#)
 - [SchulpHulpMaatje Ermelo wijst al 10 jaar de weg bij financiële problemen: ‘Mensen raken verstrikt in een bureaucratisch doolhof’ - Al het nieuws uit Ermelo \(ermelosweekblad.nl\)](#)
 - [Huisartsen en POH's in gesprek met inwoners met geldzorgen - FAM - Fonds Achterstandswijken Midden-Nederland \(fondsam.nl\)](#)
 - Zorggroep Almere, Twentse Koers, POH Financiën, Waar is Wally, Zorgpad Financiële problemen, EUS, Sociaal Hospitaal, Trendbreuk ...
- Goede voorbeelden en handreikingen te vinden via:
 - [Financiën in de spreekkamer \(afgerond\) - schuldenenincasso.nl](#)
 - [HU Geldloket Samen Gezond - schuldenenincasso.nl](#)
Ook handreikingen voor het sociaal domein
 - [PowerPoint-presentatie \(raedelij.nl\)](#) (Eindrapportage onderzoek van Feia Hemke)
 - TSD komt met website

E-learning voor huisarts en poh

- **Meer informatie**
- [HU Geldloket Samen Gezond - schuldenenincasso.nl](https://schuldenenincasso.nl)
- [Financiën in de spreekkamer \(afgerond\) - schuldenenincasso.nl](https://schuldenenincasso.nl)

Leidraad voor huisartsenpraktijk

Inhoud

1. Het belang van praten over geldzorgen
2. Handreiking voor samenwerking:
 - Opzet schuldhulpverlening
 - Aandachtspunten bij het leggen van verbindingen
 - Materialen om financiële problemen te signaleren en bespreken
 - Mogelijkheden om de samenwerking te financieren
3. Zes goede voorbeelden

Wat doen jullie al?

- Ervaringen
- Goede voorbeelden
- Wat is er nog nodig

Laten we in contact blijven!

 KSI_HU

 BIT.LY/AANMELDENKSI

 KSI@HU.NL

Annemarieke.vanderveer@hu.nl

Voor meer informatie over het lectoraat kijk op
www.schuldenenincasso.nl